

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 15.

V Ljubljani, 1. avgusta 1879.

Tečaj XIX.

Uradne okrajne učiteljske konference in okrajne učiteljske knjižnice kot sredstva za nadaljno izobraženje ljudskega učiteljstva.

Veljavni česki šolniki in domoljubi so pripoznali, kakor se je nedavno v njihovih novinah čitalo, da sedanje okrajne učiteljske konference ne ustrezajo svojem namenu, da bi se mogle torej čisto preravnati ali pa popolnem — odpraviti. — V nemškem šolskem listu pa berem, da učiteljske knjižnice po okrajih niso tako sestavljene, kakor želi inteligentni del učiteljstva, katero pomaga jih vzdrževati.

To me je napotilo, da izpregovorim o teh napravah svoje mnenje. in da se upam dajati nasvete v teh zadevah. —

Ni čisto bosa trditev českih domoljubov, da učiteljske konference niso toliko vredne, kolikor stanejo. In zakaj ne? Na dnevni red se postavijo mnogokrat pitanja, katera so se že sto in stokrat pretresla pri raznih skupščinah, v raznih časopisih, knjigah, ukazih in predpisih šolskih gosposk. Kar torej kdo predava, je navadno že večkrat premlateno bilo, tako, da malokterelega mika. Vspeh take konference je torej iz tega obzira čisto majhen, zlasti ker se mnogokrat prav slabo prednaša marsikatero prav lahko prašanje. Največje vrednosti pri teh konferencah je nadzornikovo poročilo o stanju šolstva in njegova razna poročila za zboljšanje nedostatkov. Seveda ne velja to o vseh nadzornikih, ampak le o tistih, kateri so izobraženi pedagogi, omikani, nepristranski, pravični možje in dobri prijatelji (v vzvišenem pomenu) učiteljev. Redki tehtni govori, prav metodični poskusi poučevanja so seveda tudi na pravem

mestu. Marsikdaj predlagajo učitelji naposled to in ono, kar naj bi se pri šolstvu preuredilo ali na novo vpeljalo, ali taki predlogi, stavljeni ob koncu sej, ko je že vse utrujeno, navadno niso sprejeti, zlasti sedaj ne, ako jim nadzornik le količkaj nasprotuje. Pa če jih tudi konferenca odobri, počivajo pa pri okrajnih šolskih svetih in „večni mir in pokoj uživajo.“ —

Po sedanjih postavnih določilih imajo uradne učiteljske konference dvojni namen: 1. Učiteljstvo izobraževati, 2. nasvetovati sredstva, po katerih naj bi se šolstvo izboljšalo. Meni se pa dozdeva, kakor me tudi skušnja uči, da tega dvojnega namena niso mogle do zdaj doseči, niti ga bodo v prihodnje dosegle. Za izobraženje je čas, odločen tem skupščinam, celó prekratek; za posvetovanje o šolstvu v obče imajo preomejen delokrog brez vsake sklepolvalne in izvrševalne pravice. Zatorej bi jaz sledeče nasvetoval: Učitelj naj se izobražuje sam s tem, da se marljivo za šolski poduk pripravlja, da se v šoli trudi, po zakonih pedagogike in metodike izgojevati in podučevati, da prebira in se uči marljivo v prostem času, da zahaja v kroge, kjer more svoje znanje nadopolnjevati, t. j. v učiteljske in učenjaške skupščine. Kako je podkovan v svojih strokovnjaških znanostih in v drugih vednostih, to pokaže pri raznih prilikah in o tem se nekoliko prepriča tudi nadzornik, kedar pregleduje njegovo šolo, njegovo poslovanje. Ali zadostno se v teh kratkih (2—3) urah njegov predstojnik ne more še osvedočiti o njegovi marljivosti in o njegovih zmožnostih. Zato bi jaz nasvetoval, da se učitelji, mesto k sedanjim konferencam, pozovejo k nekakovim učiteljskim preskušnjam, recimo vsako drugo ali tretjo leto. Naj trajajo te poskušnje recimo en dan, dopoldne pismeno, popoldne ustno, in naj bodo tako osnovane, kakor so preskušnje učiteljske sposobnosti. A imajo naj za učitelje, kateri si pri tej priliki izkazujejo, dobre nasledke, n. pr., da se jim dajo brez ugovora petletne doklade, ali da se na-nje pri kompetencah bolje ozira, ali da imajo taki odlični učitelji sploh kako prednost ali dobiček. Pri sedanjih osnovah so pa vsi učitelji enake vrednosti, kateri se pripravljajo in govoré, ali pa kateri ves čas pri skupščinah dre-majo in kimajo. V nekaterih deželah se učitelji sicer po nadzorniku tudi silijo, da nekaj vprašanj dnevnega reda pismeno izdelajo, ali kaj to hasne, ko večina vse doma prepíše iz raznih knjig in časopisov, ali pa si nekateri učitelji še celo od sodrugov prepíšejo. In ti elaborati potem počivajo pri okrajnih ali deželnih nadzornikih — če se pa klasificirajo, nema to nobenega pomena, niti dobrega niti slabega nasledka; samostojno delo se itak večkrat slabše sodi (kar je razumljivo), kakor plagijat iz katere knjige. — Ako hočete torej izvedeti, koliko se učitelji izobražujejo in koliko znajo, dajte jim tako zvana „klausurna dela“, t. j. pod ključem in nadzorstvom. —

Če bi se učitelji posameznih okrajev eno leto k tim skušnjam pozvali, naj bi se pa drugo leto sklicali v posvet, kako šolstvo s zunanjega stališča izboljševati, t. j. vsako drugo leto naj bi bil pa nekak okrajni učiteljski parlament z določenim delokrogom in z določeno postavodajalno pravico. Okrajna ali deželna šolska gosposka naj bi le imela pravico, take učiteljske predloge ali odobrovati ali pa je nazaj vrniti, da se konferenca z nova o njih posvetuje. Do zdaj je bila večkrat vsa resna volja učiteljev pri konferenci le ironija z ozirom na njih predloge, ko niso okrajne šolske gosposke dolžne, jih v pretres jemati. Mnogo je šolskih vprašanj, o katerih bi se moglo učitelje najprvo za svet vprašati, in o katerih naj bi se jim samim beseda pustila — in taka pitanja naj bi po ustavni in parlamentarni poti reševali učiteljski zbori. Sankcionirali naj bi se pa taki sklepi po šolskih gosposkah. O okrajnih učiteljskih knjižnicah se pa čujete ti dve pritožbi: Nadzorniki tožijo, da se jih učitelji premalo poslužujejo, a učitelji pravijo, da se v njih ne nahajajo primerna dela. Nekoliko sta oba ugovora opravičena. Večina sedanjih učiteljskih knjižnic, zlasti po slovenskem, je pravi konglomerat vsakovrstnega drobiža knjig in knjižic, malokje je kaj sistema.

Zato bi bilo želeli, da se te bukvarnice, kjer koli imajo dovolj dotacije, oskrbé z dobrim blagom, urejenim po nekem sistemu. Pred vsem naj bi bili v teh knjižnicah pedagoški klasiki, potem najboljša dela (klasiki) slovenske in nemške literature, na dalje dobre znanstvena dela, šolske knjige, bukve kmetijskega zadržaja i. t. d. Da bodo pa učitelji te knjige prebirali, k temu pa ne zadostuje samo opominjevanje, za katero se malokdo zmeni. Naj se upeljó prej opisane učiteljske preskušnje, pri katerih bode lahko učitelj pokazal, ali kaj bere, ali se kaj uči in izobražuje. Krivično se ve bi bilo, ako bi slabi izdelki pri tacih izpitih imeli za-nj tudi slabe posledice. Kdo bi se potem podal še k učiteljskemu stanu, kjer bi moral pri pičli plači in pri velikem trudu še v vednem strahu pred tacimi skušnjami živeti!? Toda marljivim, inteligentnim učiteljem naj se dá prilika, da se tudi s svojim umom in peresom odlikovati morejo — in da smejo za „dobro delo tudi dobrega plačila“ pričakovati. —

Seveda bi se pod takimi načeli literarno delajoči učitelji bolj spoštovali in cenili. —

X.

Anton Žakelj — Rodoljub Ledinski.

Po nekolikem prenehleju oglasi se Ledinski l. 1858 spet v Novicah, kjer je (št. 24) čitati pesem „Ribčeva ljubica“, narodna iz Idrijskih hribov, s to-le njegovo opombo: „Tu in tam sem kakšno besedo-ptujko